

IN MEMORIAM

Hajdú Mihály nyelvész

A Miskolci Bölcsész Egyesület
Magyar Nyelvészeti Tanszék vezetője és tanára

(1933-2014)

Fájó szívvel búcsúzunk „Miska Tanár Úrtál” a Miskolci Bölcsész Egyesület első Magyar Nyelvészeti Tanszékvezetőjétől. Emblematikus jelenség volt, amikor megjelent a tanszék ajtájában hatalmas tarisznyával a vállán, szép, ősz hajjal és bajusszal, akár Sinka István számadó juhászának is hihette az ember. A tanterem ajtáján pedig át-szűrődött a halk moraj, amint a hallgatók hangosan olvasták a „lekottázott” tájszós szövegeket, népdalokat, mondókákat. Valójában csak a halál választotta el iskolánktól, mert élete végéig a legjobb baráti kapcsolatot tartotta fenn velünk.

Leveleit őrizzük, könyvei a Hungarika gyűjteményünk megbecsült kötetei. Legutoljára a Magyar vezetéknevek könyvét kaptuk tőle ajándékba, én pedig megtiszteltetésnek vettem, hogy elfogadta tőlem a Halotti Beszéd mondatánáról írt könyvemet. (Elismerő szavai talán életmunkásságom egyetlen szakmai sikerének könyvelhetők el a Dr. Czeglédi Katalin méltatása mellett.)

Iskolánk színvonalát kiváló tudósokkal gazdagította. Neki köszönhető Harmatta Professzor Úr közreműködése, vele együtt fogadtuk díszdoktorrá a híres nyelvész-antropológust. Ő vezérelt el László Gyula közelébe, akit élete utolsó évében ugyancsak díszdoktorrá fogadhattunk.

Hajdú Mihály nyelvész volt, de a magyar népi kultúra és költészet elkötelezett híve. Amit Ő tudott a nép nyelvéről, azt minden művelt magyar embernek ismernie kellene, aki a magyarság tudománnyal foglalkozik. A palóc és más nyelvjárások kiejtéséből lehet észrevenni a történelem előtti régi nyelv és a mai magyar kapcsolatait. Sőt, mivel a kéziratos és korai kódex irodalom nem válogatta meg a „helyesírási szabályzat” szerint az írásmódját, a régi magyar irodalom is a kiejtési mód szakrális törvényszerűségével olvasható és érthető meg helyesen.

Személy szerint is és intézményünk nevében is nagy hálával tartozunk Hajdú Mihálynak az oktató munkásságáért és csodálattal, tisztelettel, szeretettel emlékezünk meg róla halálában, úgy, ahogy életében is tettük. „Erős vár a mi Istenünk” és ennek a várnak az alapköveit a magyar nyelv ős-tömbjeiből emelte magasra a Teremtő. Hajdú Mihály életműve Isten munkáját gazdagította.

Még 1993-ban megalapította a Miskolci Magyar Nyelvészeti Füzeteket, amelynek első számához Ő maga írta az előszót, melyben történeti pontossággal leírta a nyelvészet tudományának sorsát Miskolcon. Ennek forrása a Miskolci Bölcsész Egyesület Magyar Nyelvészeti Tanszéke volt, amely közvetlenül az ELTE anyaintézményéből táplálkozott. Olvassuk el a tanszék történetét magától Hajdú Mihálytól.

(Szerk.)

ELŐSZÓ

A Miskolci Bölcsész Egyesület Magyar Nyelvtudományi Tanszéke 1990-ben alakult. Dr. Gyárfás Ágnes elnöknő Benkő Loránd akadémikust kereste föl tanácsért, segítségért, s Ő tanszékének két igen tehetséges és kiváló szervezői képességekkel rendelkező oktatóját, dr. Hegedűs Attila és dr. Papp Lajos adjunktusokat javasolta a szervezési munkák elvégzésére és az oktatás megindítására. Lelkiismeretes és körültekintő tevékenységük eredményeként nemcsak az oktatás indult meg, hanem elkészültek a szakmai tantervek, az óra- és hálózati tervek, a vizsgarendek, kollokviumi, szigorlati ütemezések a tanszéken, s a két fiatal oktatónak nagy része volt az egész egyetemi tanulmányi és vizsgaszabályzat előkészítésében is.

A Magyar Nyelvtudományi Tanszék indítása arra épült, hogy a hallgatók tételes fölvételi vizsga nél-

kül, elsősorban a rátermettség megállapítása céljából írt dolgozat és rövid beszélgetés után jutnak be az Egyesület különböző szakjaira, így a magyar szakra is, és a féléves alapképzésen túl nyelvi, nyelvtani tudásuk biztonságáról is kell gondoskodni. Ezért a szokásos prosezemináriumok és általános nyelvtudományi bevezetés mellett a leíró magyar nyelvészetet kell először, a nyelvtörténeti stúdiumok előtt alaposan megtanítani, s csak ennek a sikeres szigorlata után kezdhetik a nyelvtörténet hallgatását, s annak szigorlata után specializálódnak: tanulnak finnugrisztikát, pszicholingvisztikát, onomatológiát, szakmódszertant stb. Jelenleg is ennek a tervezetnek az alapján folyik az oktatás a Magyar Nyelvtudományi Tanszéken.

Az első tanév jelentős sikere volt, hogy az igen magas egyetemi színvonal megvalósult mind az oktatásban, mind pedig a vizsgáztatások és gyakorlati munkák során. Ezt igazolták az Oktatási és Művelődésügyi Minisztérium által kiküldött akkreditációs bizottságok jelentései, amelyek az első szigorlatok, az úgynevezett alapvizsgák tapasztalatai alapján készültek. A szigorú követelményeknek jelentős hallgatói létszámcsökkenés lett a következménye. Az első éven még közel kétszáz magyar szakos közül a második évfolyamot alig nyolcvan kezdték meg, s közülük még később is többen kiestek. Egyetemünk magas színvonalú oktatásának és szigorú vizsgakövetelményeinek híre azonban elterjedt, s nem elriasztotta, hanem inkább megbecsüléssel töltötte el a jelentkezőket, s számuk az előző évfolyamokénál is nagyobb lett. Az ő tanításukra már ketten kevesen voltak a tanszéken, s új tanárokat kértek föl az oktatásra. Nagy lelkesedéssel kezdett itt tanítani, Horváth Katalin, Kovács Zsuzsa, Oszkó Bea, Laczkó Krisztina, Járai Csongor, s ekkor kerültem ide magam is. Az ezt követő esztendőben Járai Csongor a bukaresti magyar kulturális képviselőként kapott jelentős szerepet, Kovács Zsuzsa pedig speciális kollégiumok tartását vállalta. Sikerült azonban megnyerni előadások tartására a magyar nyelvtudomány sok ágában európai hírű Szathmári István professzort, aki éppen akkor tért haza Helsinkiből, ahol évekig oktatott vendégprofesszorként. A stilisztikai kutatások és a szövegterületén szintén kiemelkedő kutatásokat végző kolozsvári Szabó Zoltán professzor főállásban vállalt órákat. Ugyancsak tanít nálunk a néprajz, szociolingvisztika, nyelvművelés és leíró nyelvészet kiváló fiatal kutatója és oktatója, Balázs Géza kandidátus is. Hasonlóképpen nagy nyeresége lett a tanszéknek Bodáné Kovács Mária helybeli magyar szakos tanárnő bekapcsolódása az

oktatásba, a leíró nyelvészeti szemináriumok vezetésébe.

Közben bekövetkezett a közismert váratlan és szerencsétlen fordulat: a Miskolci Műszaki Egyetem megszervezte Bölcsészettudományi Karát, ahová főlvételi nélkül átvették másod- és harmadéves hallgatóinkat. Természetes az, hogy a tandíjmentesség és az ösztöndíj elcsábította hallgatóink nagy részét. Megértéssel, az irántuk érzett szeretetünk következtében egyetértéssel kellett fogadnunk döntésüket, s tudomásul kellett vennünk az új helyzetet. A tömegszakok (magyar és történelem) hallgatói létszámának drasztikus csökkenése, tandíjjaik kiesése válságos helyzetbe hozta a Miskolci Bölcsész Egyesületet. (Hozzájárult még ehhez az épületek bérleti költségeinek követelése, a majdnem megvalósult kilakoltatás a volt megyei pártházból stb.) Mindennek következményeként a tanárok fizetése bizonytalanná vált, s így sajnos éppen a fiatalok nem tudták vállalni a további oktatást. Néhányan azonban kitartottunk, s bizalmunkat most sem veszítettük el, így folyamatosan és az eredeti terveknek megfelelően folyik az oktatás némi átszervezéssel, óráösszevonással. És ha a felsőbb évfolyamokon kevés is a magyar szakos (10-12), már van teljes első évfolyamunk, s bízunk abban, hogy megoldódnak a gondok, s nem dől dugába ez a nagyszerű, egyedülálló vállalkozás.

A Miskolci Bölcsész Egyesület Magyar Nyelvtudományi Tanszéke ezzel a füzetel sorozatot szeretne indítani, mint ahogyan a borító is mutatja: Miskolci Magyar Nyelvtudományi Füzetek címmel. Ezt a szándékunkat jeleztük már az Egyesület első évkönyvében (*Annales Universitatis Litterarum at Artium Miskolciensis*. I. Szerk. Büky Béla és Gyárfás Ágnes. Miskolc, 1991. 386). Kiadványainkkal kettős főladatot szándékozunk teljesíteni. Elsősorban teret adunk minden Miskolccal vagy környékével, az egész régióval kapcsolatos magyar nyelvészeti dolgozatnak, tanulmánynak, hogy minél többen és jobban megismerjék mindazt a nyelvi értéket, tájszólást vagy társadalmi-nyelvi sajátosságot, amelynek közzététele által nemcsak önbecsülésünk növekszik, hanem nemzeti nyelvünk is gazdagodik. Ezt természetesen nem egyedül ez a sorozat valósítja meg a jövőben sem. Mint ahogyan a múltban a Herman Ottó Múzeum, a Borsod Megyei Állami Levéltár kiadványai, az országos folyóiratok és nyelvészeti sorozatok megjelentettek erre a városra vagy környékére vonatkozó nyelvészeti, nyelvjárási, rétegnyelvi, csoportnyelvi, nyelvtörténeti stb. munkákat, minden bizonnyal ezek után sem zárkoznak el ha-

sonló jó dolgozatok közlésétől. Sorozatunk tematikus egyszínűsége következményeként kiterjedtebb szakmai olvasottságra, az érdeklődők körében nagyobb ismertségre számíthat, de emellett szól a helyi és környékbeli értelmiséghez, valamint minden olvasóhoz, akár csak az érdekességeket keresi benne, akár pedig a nyelvi törvényszerűségek különböző területeken történő érvényesülésére kíváncsi.

Másik főladatunk ennél sokkal fontosabb. Lehetőséget teremtünk a Miskolci Bölcsész Egyesület minden oktatójának és dolgozójának, elsősorban főleg hallgatóinak, hogy nyelvészeti témájú kiemelkedő munkáikat megjelentethessék. Országos és központi kiadványaink túlterheltsége, a szebb kivitellel együtt járó anyagi gondok nem teszik lehetővé, hogy valamennyi jó munkát fölállaljanak publikálásra. Megjelenésében kisebb igényű, de tartalmában színvonalas kiadványsorozatot szeretnénk megvalósítani, amihez mindenkinek a segítségét kérjük és elfogadjuk, akár egy-egy érdekes tanulmány fölajánlása, akár csak megszívlelendő jó tanács legyen is az. Elsősorban hallgatóink és volt hallgatóink munkáit szeretnénk kiadni, hiszen ez módszertani gyakorlatot jelent számukra: a filológiai kutatás, adatgyűjtés, formába öntés igényessége elképzelhetetlen

a megjelenés vágya és igénye nélkül. Mint a legtöbb társadalomtudománynak a nyelvtudománynak leginkább a szó és az írás nem csupán vizsgálati tárgya, hanem megformálási anyaga, megvalósulási területe is. Az egyetemi hallgatók különböző szemináriumi és szakdolgozatai akkor lehetnek csak igazán igényesek és magas színvonalúak, ha a közlés szándékával, vagy legalább annak lehetőségével készülnek. Laboratóriumnak kell tehát tekinteni sorozatunkat, amelyben lehetőséget kapnak munkatársaink (hallgatók, oktatók és mások is) az ismert módszerek alkalmazására, újak keresésére, egyéni kísérletek végzésére, elkészített munkáik megjelentetésére.

Azt kérem a Tisztelt Olvasótól, hogy elsősorban ezt tartsa szem előtt, amikor kiadványunkat kézbe veszi, munkáinkat mérlegeli. Jót akarunk, s jól. Ha az első lépések botladoznak is néha, bízunk megértésében, türelmében. S bízunk abban, hogy a Miskolci Bölcsész Egyesület megkapja mindazt a lehetőséget, anyagi szükségletet, erkölcsi támogatást, aminek eredményeképp a Magyar Nyelvtudományi Tanszéke által is bizonyíthat: megvalósítja az elképzeléseket, véghezviszi célkitűzéseit, kiváló tanárokat és értékes kutatókat is képez a jövő magyar társadalmának.

*Ama nemes harcot megharcoltam,
futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam:
végzetre eltétettem nékem az igazság koronája,
melyet megad nékem az Úr ama napon, az igaz Bíró:
nemcsak nékem pedig, hanem mindazoknak is,
a kik vágyva várják az ő megjelenését. (2Tím 4, 7-8)*

Szomorúan, de Isten szerető akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy

Dr. HAJDÚ MIHÁLY

nyelvész

Orosháza város díszpolgára

az Eötvös Loránd Tudományegyetem professor emeritusa; a Magyar Tudományos Akadémia doktora és köztestületének tagja; a Magyar Nyelvtudományi Társaság választmányi tagja, volt tikára és egykori Névtani Szakosztályának vezetője; a Magyar Néprajzi Társaság tiszteleti tagja; a Nyíregyházi Főiskola, a Miskolci Bölcsész Egyesület, a Pécsi Tudományegyetem, a Szegedi Tudományegyetem, a Miskolci Egyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem volt tanára;

a Csűry Bálint-emlékérem és -díj, a Honismereti Emlékérem, a Pais Dezső-emlékérem és -díj, a Révai Miklós-emlékérem és -díj, az Akadémiai Díj, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pro Universitate Emlékérem és Aranyoklevél kintüntetettje és a Széchenyi Professzori Ösztöndíj jutalmazottja

2014. január 7-én, életének 81. évében elhunyt.

Hamvasztása után

2014. február 15-én, szombaton, 11⁰⁰ órakor

az Orosházi Evangélikus Egyházközség templomában a református lelkész búcsúztatja.
A Tudományos Akadémia és a Nyelvtudományi Társaság nevében dr. Kiss Jenő akadémikus;
kollégái képviselőként dr. Zelliger Erzsébet, az ELTE nyugalmazott docense;
Orosháza város részéről Németh Béla volt polgármester
és hajdani iskolájának főigazgatója, dr. Blahó János
mond gyászbeszédet.

Temetése a templomi búcsúztatást követően, szűk családi körben történik.

A család, az elhunyt végakaratainak megfelelően, arra kéri a gyászolókat, hogy virágok és koszorúk helyett az erre szánt összeget adományként az elhunyt és testvére által tett két iskolai alapítvány valamelyikének javára utalják, vagy a templomban az erre a célra kihelyezett pörsölyök egyikében helyezték el.

A Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium kiemelkedően jó helyesírású 6. osztályos tanulót jutalmazó **Ravasz Erzsébet Helyesírás Alapítvány** bankszámlaszáma: 11733041-20039084-00000000 (OTP Bank). Az **Orosházi Református Iskola Szülőföldismeret Alapítvány** – amely a végzős diákok magyar történelmi és földrajzi, valamint Orosháza helytörténet-ismereti tudását díjazza – bankszámlaszáma: 10700316-67236286-51100005 (CIB Bank).

Gyászolják

testvére Erzsébet; gyermekei Virág, Boglár és Farkas; veje Péter;
a Hajdú-, Ravasz-, Brebovszky-, Borcsiczky-, Pusztai- és Zoltai-család;
valamint barátai, kollégái, tanítványai és tisztelői.

Távirat-cím: Hajdú-család, 5900 – Orosháza, Zombai u. 10.

IN MEMORIAM

Dr. Pénzes Géza

Tüdőgyógyász, üzemorvos, a MBE alapító tagja

(1927. július 28. Visóvölgy – 2014. május Miskolc,)

Szalmárnémetiben járt gimnáziumba, de Debrecenben érettségizett és az orvosi egyetemet is itt járta ki, 1953-ban végzett. A Diósgyőri Kórház tüdőrontgen részlegébe került, s itt lett tüdőgyógyász. Később elvégezte az üzemorvosi szakot és a Miskolci Önkormányzat üzemorvosa lett. 25 évig a Miskolci Rádió orvosi szaktanácsadója, 30 évig a Miskolci Nemzeti Színház orvosa volt. Innen ment magas állami kitüntetéssel nyugdíjba.

Pénzes Gézát mindenki ismerte, Ő volt az az emberbarát jelenség, akihez mindenki bizalommal fordult. Soha nem bántott meg senkit és nem élt vissza senki bizalmával. Valószínűleg morális lény volt, megingathatatlan erkölcsi elvekkkel. „Élem a magam magyar életét” mondta egyszer, mikor hogyléte után érdeklődtem.

Temetésén a koporsóját egy gyönyörű család vette körül. Erzsike, a felesége, lánya, fia család-

dostól és egy olyan közönség, akik mind ismerték egymást. Ekkor értettem meg, hogy Pénzes Géza nem csak a rádió, a színház, az önkormányzat, hanem Miskolc orvosa volt.

Mivel gyógyított? Humorral, szeretettel, maliciózus, szelíd iróniával, versekkel, emlékekkel és példaadó életével. A többi szakmai ráadás, mert nála a gyógyítás eszköze maga az ember volt, a személyisége varázsa.

Elsők között csatlakozott a Miskolci Bölcsész Egyesülethez és a legkeményebb zaklatások idején is kitartott, nem rendült meg, azt kereste, hogy hol segíthet.

Élete áldás volt a városnak. Halálával egy igaz, „magyarul élni tudó” embert veszítettünk el.

(Szerk.)

